

El català (re)insereix. (Impressions de Can Brians)

BERNAT JOAN I MARÍ

Adarrers del mes de juny passat vaig tenir l'ocasió de participar, juntament amb n'Albert Batlle, secretari d'Institucions Penitenciàries del Govern de Catalunya, en l'acte final de curs del Voluntariat per la Llengua a la presó de Can Brians (secció de dones). Per primera vegada s'hi havia organitzat el Voluntariat per la Llengua (que també s'organitza, des de fa més temps, a la presó de Figueres, i en algun altre centre penitenciari de Catalunya).

He de confessar que mai no havia estat en cap presó, i que, per tant, només en tenia una imatge fílmica (com tanta gent). Dins el camp de la sociolingüística, en canvi, havia tengut ocasió de comentar alguna vegada les possibilitats que donaria la formació en llengua catalana als interns a les presons, i la poca atenció que hi sol haver als drets lingüístics en aquest context, amb el col·lega Rafel Torner, sociolingüista fi i observador, i bon coneixedor del sistema penitenciari del nostre país. També n'havia parlat –i d'això fa prou més temps– amb en Lluís Garcia-Sevilla, membre de la Secció de Ciències Mèdiques i Biològiques de l'Institut d'Estudis Catalans. Garcia-Sevilla considera que l'aprenentatge generalitzat del català a les presons dels Països Catalans constituiria un al·licient que permetria que la reinserció dels interns (per a això diuen que han de servir els centres penitenciaris) fos molt més eficient i segura.

Malgrat tot, alguna cosa deu passar quan la reincidència en el delictes per part de persones que han estat internades en centres penitenciaris de Catalunya és d'entre un trenta i un quaranta per cent, i a la resta del regne d'Espanya supera llargament el cinquanta per cent.

La primera incursió del Voluntariat per la Llengua al centre penitenciari de Can Brians es va fer a través del mòdul de dones. Hi participaren una quinzena de voluntaris i voluntàries, i un nombre prou més elevat d'internes de l'esmentada presó. No es varen fer parelles lingüístiques –com en el programa general–,

sinó que hom va optar per organitzar l'activitat per grups. Ho consideraren, de moment, la manera de poder-la fer funcionar més fluidament. Segons com evolucioni el programa, potser en el futur s'organitzaran parelles lingüístiques, com ja s'ha fet a Figueres.

S'ha de dir que, com ocorre en general en el programa del Voluntariat per la Llengua, la majoria del sector voluntari són dones i, per necessitat de distribució per gènere, en el cas de Can Brians, totes les aprenentes també són de gènere femení. Tot i això, crec interessant de remarcar una altra dada sobre Can Brians 1: de devers mil cinc-centes persones internes només al voltant de tres-centes són dones. I, al costat de Can Brians 1, hi ha Can Brians 2, tan gran o més que la primera, només amb presència masculina (pel que fa als interns). Si és obvi, amb les dades que tenim a mà, que les dones participen molt més que no els homes en el voluntariat per la llengua, també ho és (encara més!) que els homes superen àmpliament les dones a l'hora de ser condemnats per haver comès algun tipus de delictes. No m'atreviria a dir si existeix una relació o no entre els dos blocs de dades estadístiques.

El primer tast de voluntariat per la llengua al mòdul de dones de Can Brians, crec que ha tengut un impacte molt positiu. Evidentment, la tipologia de voluntari per a dur endavant la seua tasca en un centre penitenciari ha de ser ben especial. Vol, com a mínim, la paciència necessària per a passar els controls cada vegada. I, sobretot, la capacitat de tractar persones que es troben en una situació especial, amb tots els condicionants que aquesta situació genera. Per tant, ja han de ser persones una mica especials, amb grans habilitats socials i amb una forta sensibilitat, les que hi participen en qualitat de voluntàries. I les aprenentes, sobretot, em varen fer la impressió de ser persones amb voluntat de redirigir les seues vides, de convertir-les en quelcom més positiu que el

que devien ser quan derivaven cap a la marginalitat i la delinqüència. La meua percepció particular va ser que hi havia un bon doll d'energia positiva, entre les internes de Can Brians que havien participat en el Voluntariat per la Llengua.

Hom les veia orgulloses a l'hora de rebre un reconeixement (pocs en devien haver rebut, probablement, al llarg de la seua vida) pel seu esforç a l'hora d'aprendre català. I devien esdevenir conscients que eren en procés d'adquirir un instrument per a tornar a la llibertat i a la vida activa: el coneixement de la llengua catalana, pròpia del país que les havia acollides (la majoria d'elles són immigrants, de primera o de segona generació).

En el meu parlament, em vaig limitar a desitjar-los que bona part d'aquelles que hi eren com a aprenentes hi tornassin a ser, d'aquí a uns quants anys, com a voluntàries. Perquè, essent fora de la presó, haguessin decidit compartir una part del seu temps parlant en català amb persones que estiguessin en procés d'aprendre'l. Que el català, en definitiva, constitueixi una eina més per a la seua reinserció dins la societat. Una eina per a participar-hi més activament, per a recuperar la ciutadania, la vida civil perduda... Un instrument per a trobar feina i per a millorar les pròpies condicions de vida. Una eina, al cap i a la fi, per a retrobar la pròpia dignitat. ♦

